

augusztus 5

ólag

mert ez kiadás!

nagyváradi szigoruan zeriat.

NIENZ Ciu!

1-18.

onságok órási 350 lei minden kál 48 óra az

nd 8. (Gólya)

késnélküli

REAL

váló por

ország legre- artmánya, mely onnan áprepa- arcot nem marja lemes ha- agy utána.

IDEAL" felírás

podrász

inand 30.

alak a francia

anada

oxiko

Antillák

- Tunisz

ekkel szolgál:

ucurest,

utbuc.

Rador 359

ARA

helyek.

enyosztás.

lyagtálmak- gnél, iz ületi

n ően használt utalmaknál.

házi elkészítése. ik az emésztést.

Keresztőség kiadó-

Dr. Ramasetter Róbert
 2. II. s.
 Budapest

Keresztőséghez cím-
 zések. Kéziratokat nem
 adunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
 Romániában

Egész évre — 850
 Félévre — 460
 Negyedévre — 240
 Egy hónapra — 85
 Egy szám ára pályaud-
 varon és vidéken is 4 lei
 Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában
 Egy hónapra — ck 55.—
 Egy szám — 150

1925 augusztus 6 Csütörtök

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 179 szám

5685. Ab 16

A talyigás

Az ostor, amivel a lovat hajtotta, az övé volt, a talyiga, amin a lisztet fuvarozta Grünspan uré, a jasi malmosé, aki szolgálatába fogadta Lerner-t, a hóihorgas beszarábi zsidógyereket. Ez az ostor volt a Lerner fiu egész vagyona, amikor Beszarábiából utnak indult Jasi városába, hogy szolgálatot keressen valamilyen gazdánál, akinek lova, meg szeréfére alkalmazossága akad az elárvult ostorhoz. Nem kellett sokáig keresgéljen a Grünspan malomnak voltegy kocsis-nélküli talyigája, annak a bakjára ültették fel Lerner-t és így összeállott szépen egy kicsi zsidó egzisztencia. Ki tudta még akkor, hogy mekkora galiba lesz még ebből a talyigából. Nem tudta senki, de nem is gondolta senki, hiszen Lerner éppen úgy ült a bakon, mint a világ akármelyik talyigása, csak hogy talán többet imádkozott, mint amennyit káromkodott, mert a beszarábi zsidógyerekeknek valahogy ilyen a szokása.

A talyigásmesterség ment-mendegélt egy darabig, amíg egy szép napon a Lerner-fiu lecsúszott a magas bakról, egyenesen a tömlőc-fenekéig. És ezalatt az aktus alatt olyan csodálatos dolgok történtek a zsidó talyigással, hogy ő maga kérte, zárják el minél jobban, valahogy ki ne eresszék a tömlőcből, mert sokkal nagyobb biztonságban érzi magát a börtön-fenekén, mint kint a nyílt utcákon, a talyiga bakján.

Egy zsák liszttel indult el akkor este végzetes útjára a talyigás. Vigan poroszkált a lovacska a teherrel, pedig a zsák tetejére akkor már rákuporodott a különös fátum. Alapjában véve semmi rendellenesség sem történt. A talyiga elindult a malomból a zsidó árvalázbá, hogy elvigye az egy zsák lisztet. A Beszarábiából Jasiba vetődött zsidó fiu elvettette az útját. Ebben még nincsen semmi csodálatos. Megállította a lovat, legugrott a bakról s utbaigazítást kért egy tekintélyes kinézésű öreg urtól. Még ebben sincsen semmi csodálatos. Utbaigazítás helyett kapott egy vaskos gorombaságot, amiben még mindig nincsen semmi csodálatos. Hogy azután a Lerner fiu az ostorhoz nyúlt és verekedésbe elegyedett a barátságatlan öreg ural, még abban sincsen semmi meglepő. Így szokták azt csinálni a világ többi talyigásai is anélkül, hogy országra szóló szenzáció lenne az ilyen csete-patéból. A különös fátum a maga fekete karmait ott mélyesztette bele ebbe a mindennapi históriába, amikor a zsidó talyigást éppen Cuza professzorral kerítette szembe. Mert éppen a jasi antiszemita tanár volt a barátságatlan öreg ur, aki éktelen módon háborodott fel azon, hogy a zsidó talyigás tőle kért utbaigazítást. És ebben az egész históriában csak ez a csodálatos. Meg az, hogy egy óra mulva már botok csattogtak a jasi zsidók hátán és a jasi zsidó kereskedők kirakattávegin.

A talyigást a rendőrök leszédtek a bakról, börtönbe vetették. Ő már biztonságban ült a börtönben, mert a köyüriletes rendőrök megígérték neki, hogy egyelőre nem engedik ki embere közé. De Jasi zsidói, akik talán soha sem látták Lerner-t, váratlanul a támadólag lendülő fütykösök és bunkók tömegeke közé- pette találták magukat. A sűrű embercsoportok között hatalmas réseket ütöttek a fütykösök, jobbra-balra hullottak a véres, ájult emberek. A vonatok pedig a közeli falvakba robogtak az antiszemita különítményekkel, hogy a környékbeli zsidók is izelítőt kapjanak a jasi börtönből.

Két napig suhogtak a fütykösök, azután Jasiban újra csendes lett minden. A zsidó talyigás pedig a hét lakattal védett boldog börtönben elmélkedhetik azon, hogy mi is történt voltaképen. Ebben a keserű magányosságában a beszarábi zsidó fiu rá kellett jöjjön arra,

hogy ő miben különbözik a világ többi talyigásaitól, akik történetesen nem zsidók. Ha más talyigással történik meg az ilyesmi, akkor az egész csete-paté magántígy marad, de mert a talyigás zsidó volt, közügy lett belőle. Es rá kellett jöjjön Lerner, hogy a talyiga keskeny bakján, ezen a szürke és jelentéktelen poszton akadhat pillanat, amikor ő a maga egyszerűségében egy egész város, vagy talán egy egész ország zsidóságát reprezentálja. Rá kellett jöjjön arra, hogy ő a természetes ösztöneinek nem engedhet szabad folyást, mint akármelyik másik em-

ber, mert egyetlen ökölcspásért az egész faj-táját vonják kollektív felelősségre. Es ha majd egyszer Lerner megint felkerül valamelyik bakra, soha sem fog tudni vigan fütyörészni, sohasem fog tudni megszabadulni a gyöttrő szorongásoktól, mert érezni fogja, hogy a háta mögött ül, a maga egyéni nyomorúsága mel-lett, a nagy zsidó népi tragédia is.

Ez a jasi történet tanulsága, amelyben egy talyiga elvesztette a kocsisát, egy kocsis elvesztette a talyigáját, az ostor pedig talán egészen elveszett. (j. f.)

A jugoszláv kormány cenzura alá akarja helyezni a parlamenti tudósításokat

Az ellenzék tiltakozása jeléül kivonult a törvényhozói bizottságból

(Belgrad, augusztus 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A jugoszláviai politikai életben nagy meglepetést okoztak a törvényhozó bizottság ülésének eseményei. A bizottság tegnap délutáni ülésén a sajtótörvény tárgyalásánál a kormány váratlanul az egyik szakasz új fogalmazását jelentette be és emiatt az ellenzék a bizottságból kivonult. Az új szövegezés szerint ugyanis a sajtótörvény a legérzékenyebb módon korlátozta volna a parlament nyilvánosságát és lehetetlenné tette volna a sajtó számára a nemzetgyűlés ülései, elsősorban az interpellációk tárgyalásának közzétételét.

Az ellenzéki képviselők a kivonulásuk előtt a következő deklarációt tették: „Meglepetésszerűen, az utolsó pillanatban, miután az albizottság már egyhangulag elfogadta a javaslatot, lépett elő a kormány a hetvennegyedik szakasszal. Ezzel a szakasszal megakadályozza a képviselőket, hogy munkájukról értesítsék azt a népet, amely megválasztotta és megakadályozza a népet abban, hogy az ellenőrzést gyakoroljon képviselőinek működése felett. Ezzel a parlamentet cenzura alá helyezi és titkos intézménnyé alakítja át.

államok sorába veti vissza. Ez arra kényszerít bennünket, hogy ne vegyünk részt a törvényjavaslat további tárgyalásán.

Az ellenzék erélyes tiltakozása és a kivonulásban megnyilvánult demonstrációja folytán a kormány-többség elállt attól, hogy ezt a szakaszt a szombati ülésén megszavazza, egyelőre azonban csak annyi engedményt tettek, hogy ennek a szakasznak a tárgyalását elhalasszák, amivel az ellenzék nem elégedett meg. Az ellenzék erélyes magatartásának mindamellett mégis van eredménye, mert kormány-párti körökben szonnal az ülés után felülkerekedett az az irányzat, hogy elállnak a szakasz tervezett fogalmazásától és megfelelő módosítással lehetővé tegyék a parlament nyilvánosságának biztosítását.

Az ellenzék kivonulása után egyébként a többség a sajtótörvényt már teljes egészében elfogadta, a kifogsolt 74-ik szakasz kivételével. Így most már lehetővé válik, hogy a parlament nyári szünetét mielőbb megkezdhesék. A nemzetgyűlés keddi ülésének napirendjére kitűzhetik már a sajtótörvény tárgyalását, miután pedig az ezt a javaslatot az ugynevezett gyorsított eljárás szerint tárgyalja a parlament, az már a keddi ülésen szavazás alá is kerülhet. Így a parlamenti szünet — amint kormány körökben tervezik — meg is kezdődhet.

A parlament elleni ilyen támadás, valamint az egész törvényjavaslat a szabad gondolat brutális megsértését jelenti és az országot a civilizálatlan

Uj népvándorlás indult meg a lengyel-német határon

A lengyelek megkezdték a német optálók tömeges kiutasítását. Eddig kilencezer embert tettek át a határon

(Berlin, augusztus 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A német lengyel határon Schneidemühl városban megismétlődött az a dráma, amelyben a háboru folyamán a hadviselő feleknek elég gyakran volt részük. Menekültek tömegei rohanják meg a várost, mert a lengyelek már megkezdték azoknak a kiutasítását, akik a német állampolgárságot optáltak. Schneidemühl központja a békebeli menekülteknek és a város pályaudvarán az utolsó huszonnégy órában három ezer menekültnél többet vagoniroztak ki. A hatóságok megtették ugyan minden lehetőt az optások befogadására, a helyiségek azonban kevesebbnek bizonyultak.

el napjaikat. A sivar helyen, ahol még szalmát sem tudtak a földre hinteni, husz asszony bete-gedett le. Ezek közül tizennyolcan koraszülöttnek adtak életet.

A hatóságok attól is tartanak, hogy járvány fog kiútni a menekülők között. Eddig is több haláleset fordult elő. Különösen szaporodik a gyermekhalandóság. A hanyaróban megbetegedetteket azonnal elkülönítik.

A kiutasított tömegeket a vasutról teherautókon viszik az egykori Albatros-féle repülőgépgyár telepeire, ahol a hangároknak helyezik el őket. A folyton érkező újabb és újabb tömegek számára azonban már a hangárok is száruknek bizonyultak, úgy, hogy az iskolákat és középületeket kellett átengedni a menekültek számára, akik az első éjszákát a pusztá padlón töltötték el. Sokan a rendező-pályaudvaron teherkocsikban töltötték az éjszakát. A hideg szél és eső következtében többen meg is betegedtek.

A tábor parancsnoka, Engelin ezredes, huszon-két emberével éjjel-nappal azon dolgozik, hogy a menekültek tartózkodását, amennyire lehet, elviselhetővé tegye. Legtöbbje a menekülteknek teljesen vagyontalan, mindössze néhány kosár fehérnemű és ruha, amit magukkal hozhattak. Butorait és minden egyéb háztartási cikket még Lengyelországban kellett eladni, hogy hátralékos adójukat és adósságaikat kifizethessék. A kormány egyelőre ugy gondoskodott róluk, hogy havonta ötven márkát utalványoz ki egyedülálló férfiakkal, családosnak pedig a családtagok szerint kettőszáztól négy száz márkáig. A kormány gondoskodott a kiutasítottak elhelyezéséről és eddig négyezer kiutasítottnak szereztek munkakalkalmat. Ötezen még mindig Schneidemühlben várják, hogy munkához jus-sanak.

A kiutasítottak táborában leirhatatlan nyomor van. A jóléthez és polgári nyugodtsághoz szokott emberek borzasztó kétségbeesésben töltik

Az iparművészetek párisi olimpiaszán

Alábbi cikket Ligeti József a kolozsvári Román Opera balletmestere és rendezője küldte be az Uj Keletnek párisi tanulmányutjáról.

(Páris, augusztus 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A művészet és a szépség városa újra magához vonzotta a művészet pálmájáért viaskodó nemzeteket. A tavalyi olimpiaszán még a fizikai erők mérkőzése volt, most a szellem és az izlés vonult be az előre elkészített pavilonokba, melyek a Szajna partján egészen külön városrészt alkotnak. A szépség arany lobogójával folyik a mérkőzés a kiállító nemzetek között, csendben, halkán, a béke szelid eszközeivel. Huszonkét nemzet állította ki művészi, ipari és népies produktumának legjavát a párisi iparművészeti kiállításon, mely bár a művészet és szépség jegyében született meg, valójában mégis a küzdő nemzeteknek győzelemért viaskodó harctere. Ezt a küzdelmet, mely a kulisszák mögött folyik, tulajdonképpen csak mi, Keletről jöttök látjuk meg, akik gyenge valutánkkal elkomorodó szívvel bolyongunk a sok gazdagság között. Bennünket nem is szeretnek a pavillonok felügyelői, kérdéseinkre csak ritkán adnak választ, vagy talán nem is akarnak választ adni. A mult héten a francia sajtó egyik orgánuma elkeseredetten tiltakozott az ellen, hogy az élszászi pavillonokban kiállított tárgyakon a germán kultúra nivója látszana meg...

A népszerű angolok

A kiállítás közönsége nagyrészt a gyengevalutájú országokból kerül ki, kik tétován és szédülve nézik a nem éppen nemes, de mindenesetre nagyon tanulságos küzdelmet. A kiállításon kétségkívül legszívesebben az angolokat és az amerikaiakat látják, mert ezeknek jó a valutájuk, ezek nem törődnek a kiállítás szépségével és lényegével, vásárolni jöttek csak, mint a félkék-kalmárok: olcsón és alkalomszerűleg. Ezeket inkább a kiállítás esti fénye érdekli, az illumináció, amely a Szajnáról az est fényében fellobog. Percenként változó színű vizsugarak ömlenek a forgó szökőkutakból, mi alatti a Szajná ringó pálmakertekben megszólal a jazzband...

A Pont de l'Alinától a Pont de la Concordeig minden hid fényárban uszik s a fényeknek ezt a pompáját az Eifel-torony gigantikus fényreklámja tetőzi be. C'est il France... enhez értenek a franciák. A nehéz páráktól terhes párisi egen nyughatatlan reflektorok fénycsóvjára suhan állandóan: mámorító látvány, mely leginkább az angolokat és amerikaiakat köti le. Ezek az angolok és amerikaiak mitsem törődnek azzal, hogy mennyi keserves munka verejtéke tapad ezekhez a fényeket ontó készülékekhez, hány művészmondott le mindennapi vacsorájáról talán, hogy részt tudjon venni a kiállításon. Őket a művészet nem érdekli, nekik spectaculum kell s ebből bőven ki is jut.

Furcsa az is, hogy a franciák fővárosában megrendezett kiállításon szinte lenézik azt, aki nem angolul beszél. Az angolul tudók szolgálatába áll minden és mindenki, amely előzőleg nem éppen a nyelvnek, hanem a dollárnak és a fontnak szól.

A csehek előretörése

De vegyük rendre magának a kiállításon anyagát. Csak természetes, hogy izlésben és a kiállított anyagok gazdagságában a franciák vezetnek, hiszen ők otthon voltak, könnyű szállítási viszonyok között. Ezzel szemben az idegen kiállítók nagyrészt tájékozatlanok voltak a kiállítás iránya és méretei felől. A franciáknak ez a nagy előnye kissé megtépázta azt a nimbuszt, amely egyébként teljes mértékben megilleti őket ugy izlésüknél, mint anyagbeli gazdagságuknál fogva. A franciákon kívül valódi és nagy sikereket Csehszlovákia és Szovjetoroszország kiállítói értek el. Csehszlovákia ezen a kiállításon megmutatta a világnak, hogyan lehet a szépet a praktikussal összeegyeztetni. Ipari cikkeket nemcsak az izlés és a széperzők jellemzik, hanem elsősorban kényelmeség, diszkrét tónus és kivitelbeli kulturáltság. Még a legelfogultabb szemlélőnek is meg kellett állapítani, hogy különösen architektúrában, színpadi díszítőművészetben Csehszlovákia első helyen fog állani az összes nemzetek között. Vörös kerámiával díszített pavillonjában ko-

moly tudással, nemes precizitással elkészített tárgyak foglalnak helyet, mind kézimunkák, még a menyezet és a padló is. Minden iparág képviselve van ebben a teremben és az egész kiállítási anyag úgy van aplikálva, hogy a nemzeti iparágakat szimbólikusan fejezze ki.

Oroszok a kiállításon

Bármilyen legyen politikai felfogásunk Oroszországról, a szovjet mégis bebizonyította, hogy a művészetek ápolása, fejlesztése szívbeli ügye. Bár a régi cári Oroszország művészetéből semmit sem látunk itt renprezentálva, ezzel szemben egy teljesen új irányzatot reveláló ipar és művészet fejlődött ki Oroszországban, mely nagyon sokban fölötte áll a réginek. Különösen porcellánban, fa- és csontfaragásban, csipkéinek bámulatraméltó eredetiségével tűnik ki az új orosz iparművészet. Grafikája vetélkedik bármelyik nyugati állammal. Legszívesebben az oroszok között — és szinte korszakalkotó jelentőségük — színpadi teljesítményei, melyekben mintegy iskolát teremtett. Az oroszok pavillonjában kis falusi kulturház látható, mely magában foglal olvasótermet, társalgót és előadási termet. Azt mondják, hogy ilyen kulturház minden orosz faluban van. Mindezek mellett hibájul lehet felróni az oroszoknak, hogy még művészetükön keresztül is propagandát üznek, még művészeti tárgyaikkal is fenyegetnek. Minden képen, szobron, játékszeren ott látni, teljes fegyverdiszben, egy-egy vörös katonát...

Az oroszokon kívül különösen a litvánok és a svédek tűnnek ki kiállítási anyagukkal. Érdekes, hogy a svédek szőnyegszővészete a megtevésztésig rokon a román szőnyegszővészettel stílusával. A lengyelek és az osztrákok játéktekveikkel tűnnek ki. Ausztria különösen gyermekek által készített képekben vezet, amelyek között impresszionista, sőt kubista képek is láthatók. Akad közöttük rendkívül tehetséges munka is, amely bármelyik kiforrott művésznek is dicséretére válna.

Orgiát ül a pompa

Spanyolország kerámiai iparát vonultatta fel, Belgium híres ékszerait és csipkeit, Hollandia architektúráját, Japán finomizlésű sely-

Beszédes számok Románia népesedési mozgalmáról Száz születésre hatvan halálozás, százhatvanöt ezer házasságra nyolcezer válás esett 1923-ban. Románia 1924. évi statisztikai évkönyvének érdekes adatai

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Most hagyta el a sajtót a bukaresti statisztikai hivatal által kiadott 1924. évi romániai statisztikai évkönyv. Az évkönyv, noha még mindig nem üti meg a külföldi államok nagy statisztikai adattárait, mégis az 1923. évi kiadással szemben úgy az anyag bősége, mint annak elrendezése szempontjából nagy haladást jelent. A könyv az ország éghajlati és földrajzi viszonyaitól kezdve, a politikai kulturális, etnikai és szociális relációkig az ország életének minden megnyilatkozását tanulságos számoszlopokban és grafikonokban ismerteti. Néhány jellemző statisztikai adatot alább ismertetünk:

8833 falu és 144 város

Besarábiában összesen 1751 község van és pedig 1736 falu és 14 város. Erdélyben 4122 község és pedig 4082 falu és 49 város. Bukovinában 236 község van és pedig 233 falu és 13 város. A régi királyságban 2768 község van és pedig 2691 falu és 76 város. Megtudjuk tehát, hogy Romániának összesen 8833 faluja és 144 városa van. Az ország lakossága állandóan szaporodott. 1019-ben 15.900.000 lakosa volt Romániának, amely szám 1923. év végéig 16.436.283-ra szaporodott. Az utóbbi hónapokban érkezett jelentések szerint a lakosság száma ma meghaladja a 17 és félmilliót. A lakosság így oszlik meg:

A régi királyságban 7.897.311 ember lakik, körülbelül 57 ember négyzetkilométerenként. Erdélyben 5.487.966 ember lakik, körülbelül 54 ember négyzetkilométerenként. Besarábiában 2.956.934 ember lakik, körülbelül 66 ember négyzetkilométerenként. Bukovinában 811.721 ember lakik, körülbelül 78 ember négyzetkilométerenként.

Ami a születési és a halálozás arányszámát illeti, a mérleg kétségkívül a születés javára

meit és himzéseit, Törökország pompás szőnyegait és olcsó ékszerait. Értékes és szép tárgyakal vannak képviselve az olaszok, angolok és a szerbek. Az angolok egyszerű izlésű butoraiakkal méltó feltűnést keltenek, de színházi anyagukkal meglehetősen háttérbe szorulnak a többi nemzetekkel szemben.

Hogy végül ismét a franciákról szóljunk, feltétlenül meg kell említenünk, hogy a divat- és lakberendezésben szinte tozódó pompát fejtenek ki, olyan pompát, mely meghaladja az élet normális szükségleteit. Láttam női papucsot, amelynek 15 cm. sarka emailrozva volt, láttam kincseket érő briliánsokkal fel- és le szerelhető, platíneamezzel ellátott cipőarkokat, paradicsomtollal díszített, batikolt selyemharisnyákat, aranyfűzésű fűzőt és melltartót. Hasonló izlésbeli tozódás tapasztalható a férfidivatoikkal is. A lakásberendezések is határtalan pompával vannak előállítva, de egyet javukra kell írni, bizonyos tekintetekben figyelembe veszik a kényelmet és a higiénit. Hogy csak két érdekes és kellemes újítással számoljak be: a franciák megszüntették a csillár használatát. A világító apparátusok a falra, vagy a menyezet mögé úgy vannak elhelyezve, hogy a villanykörte központi fénye nem bántja az ember szemét. Minden szobában mesterséges szökőkutat látunk és valóságos hekatombákat élő virágokból. Mindenütt pompázó virágok, ebédlöben, hálóban, valóságos kultusz ez már, pogány természetimádát, mely épp annyira kedves, mint izléses. A szobákban már alig látni butort, a szekrények, ágyak és festmények a falba vannak építve. Nagyon szép dolgokat produkáltak a franciák a kárpitos-szakmában is. Hatalmas méretű gobelinjei mesébe, freskói álmovilágba illők, jóllehet erős színek jellemzik őket. De a freskókon csupa háborus téma... a franciák nem tudnak feledni.

Ez a feledni nem tudás okozta azt, hogy a németek hiányoznak a kiállításon, ami kétségkívül levon a kiállítás értékéből és a nemzetek néma küzdelmét a dicsőségért és a pálmáért mintegy hiányossá teszi.

Még egyet: szomorúan kellett konstatálnom, hogy Románia — bár fentartott helyet vartak — nem vett részt a kiállításon.

Ligeti József.

billen. Az utóbbi két évben a születések száma 474,571-el multa fölül a halálozásét. 100 születésre körülbelül 60 haláleset esik. A házasságkötések csökkenőben vannak, de ugyanakkor csökkenést mutat a válások száma is. 1922-ben 169,797 házasságkötés történt és 8549 házasságot bontottak fel, 1923-ban pedig 165,212 házasságot kötöttek és 8148 házasságot bontottak fel.

Az 1922. évi 5.305.823 hektárral szemben, 1923-ban 5.444.361 hektárt műveltek meg. Ebből a területből 1.225.027 hektáron búzát, 1.965.803 hektáron kukoricát, 1.834.634 hektáron más gabonaneműt, 46.328 hektáron olajos növényeket, 60.236 hektáron hűvelyes növényeket, 54.084 hektáron ipari növényeket, 562.187 hektáron pedig kerti veteményeket termeltek.

1925. január elséjéig véglegesen 5.854.854 hektár földet szajátítottak ki. Kisajátítási eljárás alatt van még 26.104 hektár. 1923-ban 2.916.306 hektár erdő volt kitermelés alatt. Ebből az államé 1.997.056 hektár, köztintzményekké és községekké 183.647 hektár, magánosoké pedig 1.221.521 hektár.

Az állattenyésztés örvendetes gyarapodást mutat. 1924-ben volt az országban 1.828.129 ló, 553.871 ökör, 185.280 bivaly, 12.480.967 juh, 586.647 kecske, 2.924.603 sertés, 14.359 öszvér és számár. Hasonló szaporodást mutat a haltenyésztés is. Az 1922. évi 17.568.484 kilogrammal szemben 1923. évben 25.340.424 kilogramot tenyésztettek.

Jellemző adatokat közöl a statisztika a népbankokról is. 1921-ben a népbankok alaptőkéje 813.459.882 lej volt, 1922-ben 1.064.029.394 lejre, 1923-ban pedig 1.507.952.912 lejre szaporodott.

Az évkönyv érdekes adataiból alkalomadtán egyéb részleteket fogunk közölni.

Harc Eb

(Berlin, augusztus 5.) Napok óta met közvélemény előtt lefolyt incidet művészeti életnek háttéréből né. Az érdeklődés köhuny német bíró számára készitend uttal áldozata is.

Az előzménye Ebert birodalmi és a szociáldemokrát séggel elháároztatá vényhozás házába bizottság Georg löbb német szobor kivitelével tak és mindenek egész rendkívüli dell elkészülte ut rült, mely a legna fejezést adott am várakozáson felül felette áll minden

Hogy, hogy minden kritika fo javában tartott, m hivatalos szakértő, szobrász a kisebb rokkal, akik néh rot helyeztek az e

Lederer azonna szakvéleményét el intézett Kolbe pr ezek után Reichsk dalom legfőbb mü leménye és védőbe bor el volt veszte zavar után tudnail gával hozott szobor negyedrészben saj lentette, hogy így melyek méltóak l

A szavazás foly mokrata tagok is L Lederer mellett sz szótöbbséggel elhat biz meg a szobor

A határozat és giális eljárása feltü mindenfelé. A dolg toztatni, Kolbe p melynek rendes ta lig vannak sértve hogy a szobor Ko a gipszmodellét mé szemlére a Pariser ban, hogy magána legyen véleménynt

A fiatalos arcu, Georg Kolbe profé kozott a történekrő

Tény az, hogy s megbízatást nekem s habár a gyakorlati szankcionál egy híve amit nem pályázatk len művésznak oszt zottságnak a szobor művészi felfogásának temben azonban a szobrot visszautasító Én elfogadok egy v azt a hangot, ahog arrogálta felettem. A gorombaság és szem

— Hogy a szoc laltak állást Lederer ellenére, hogy elein letes műalkotás var tani indítóoka van. kézhöz kaptam, a s sulyt helyeznek arre legyen. Ugy tetszik jelentőséget tulajdon valóság szempontjá vezérüket márványb magyaráztam, hogy Ebert karakterének kidomborítására és tartom, csak iromel megoldásba. S az e véleménye folytán

Jasii jelentés szerint a városban tegnap nem fordultak elő zavargások. A prefekturára összehívták a kereskedőket, akikkel közölték azokat az intézkedéseket, melyeket a zavargások elfojtására életbeléptettek. Míután a kereskedőket a megfett preventív intézkedések kielégítették a mai nappal kinyitották üzleteiket.

A tüntetések alkalmával szenvedett károk összeírására a kereskedelmi és iparkamara a hatóságok képviselőinek bevonásával bizottságot delegált. A megállapított károkról szóló kimutatást egy küldöttség fogja a miniszterelnöknek átadni és kérni fogja azok megtérítését annál is inkább, mert nem ez az első eset, amikor a kellő időben meg nem tett intézkedések miatt a jasii kereskedők kárt szenvednek.

Cuza professzort egyébként ma kihallgatta a vizsgálobíró, akinek előadta Lernerrel történt inci-

densének történetét. Vallomásáról jegyzőkönyvet vettek fel.

Uj területekre tolódoit át az anti-zsemita akció

Az antiszemita-incidensek Jasiban és a környékén megszűntek ugyan a hatósági intézkedések folytán, a tüntetők azonban most uj területekre tették át a székhelyüket.

Tegnap este Ploestiben tünt fel egy tüntető csoport. A tüntetők a Pardicsom-kertben kezdték garázdálkodásukat és akit zsidónak néztek, összevissza verték. Így történt meg, hogy egy Georgescu Petru nevű román embert olyan súlyosan inzultáltak, hogy most sérüléseivel a kórházban ápolják. A tüntetők élén dr. Petru a városban jólismert fiatal ügyvédjelölt állott, akit a tüntetések lezajlása után még tegnap este letartóztattak.

Felrobbantották

a bolgár hadsereg legnagyobb municióraktárát

Bukarest, augusztus 5. Ruszcsukból érkezett jelentés szerint Plevnában az éjjel eddig ismeretlen tettesek felrobbantották a bolgár hadsereg legnagyobb munició- és fegyverraktárát. A detonáció óriási volt. A raktárban felhalmozott puskapor két órán keresztül robbant. A közelben levő házak ablakai összetörttek. A régi városháza épülete teljesen összeomlott. A robbanás óriási pánikot idézett elő. A lakosság a mezőre menekült félelmében. A kormány nagyszámú katonaságot vezényelt Plevnába. A halottak számát még megközelítőleg sem lehetett megállapítani. Eddig tíz katonát holttestként húzták ki a romok alól.

Lloyd George bizalmatlansági indítványt tesz az angol kormány ellen

(London, augusztus 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Politikai körökből ma arról a feltűnéskeltő hírről értesülünk, hogy Lloyd George az Alsóház csütörtöki ülésén, amelyen Baldwin betereszté a bányák szubvenciójáról szóló javaslatot, bizalmatlansági indítványt tesz a kormány ellen. Előzőleg Macdonald fog felszólalni, aki a szubvenció megadása mellett foglal állást.

London, augusztus 5. A bányász-szakszervezet mai ülésén Lloyd George is megjelent és rendkívül éles beszédet mondott a kormány ellen. Kijelentette többek között, hogy a kétheti haladékkal, amelyet a munkásoknak adtak, a válság nem múlt el, legfeljebb elodázódott. Ez a két hét ugyanis olyan kiadásokba viszi bele az országot, amelyet az nem bír el. A kormány elkövette azt a ballépést,

hogy pénzbeli támogatástigért a bányatulajdonosoknak. Ez a precedens csupán arra lesz jó, hogy legközelebb a többi iparágak is szubvencióért forduljanak az államhoz. Az összes gyárosok és vállalkozók nem fognak egyebet csinálni, minthogy az adózó polgárokat fogják fejni. Ez teljesen kereskedőellenes viselkedés volna és egyáltalában nem méltó egy olyan kormányhoz, amely az aranystandardot bevezette. Soha még kormány sem Angliában, sem külföldön nem ment bele ilyen ésszerűtlen követelésbe. Rosszul fogta fel a kormány a helyzetet, a miniszterelnök vakon aláírt egy váltót, amelyet az adófizető polgároknak kell majd beváltaniuk. Lloyd George azzal végezte beszédét, hogy kijelentette, „nincs veszélyesebb dolog, mint mikor nagy ügyeket kis emberekkel kezelnek.”

A kolozsmegyei alispán felfüggesztését és letartóztatását javasolják

Fegyelmi eljárás Dobay István ellen

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Annak idején az erdélyi sajtó hosszasan és részletesen foglalkozott Dobay István csikmegyei alprefektus bűnügyeivel, akinek a székelyföldi közbirtokosságok kárára elkövetett visszaélései és egyéb bűnügyei jelenleg is foglalkoztatják a csikszerepai törvényszéket. Dobay, a hírhedt csiki prefektusnak, Dumitrescu Spatarnak bukása után fegyelmi bírósági ítélettel elmozdított hivatalából, befolyásos ismerősei azonban kieszközölték, hogy „büntetésből” csupán Bukarestbe, a belügyminisztériumba helyezték át.

Néhány hónappal ezután Dobayt kinevezték Máramarosmegye alispánjának, azonban főképpen Mihályi Gábor prefektus ellenállása miatt nem tudta elfoglalni hivatalát. Ugyanez az eset ismétlődött rövid idővel ezelőtt Kolozsváron is, sőt itt a kinevezés után politikai körök szorgalmazására fegyelmi eljárást indítottak a frissensült alispán ellen.

A fegyelmi bíróság hosszasan huzódó vizsgálat után néhány nappal ezelőtt határozatot hozott Dobay ominózus ügyében és kimondta, hogy Dobay bűnös a terhére rótt cselekményekben. Ezért feliratot intézett a belügyminiszterhez, melyben kéri az alispán felfüggesztését és azt javasolja, hogy törvényes uton rendeljék el az alispán őrizetbevételét.

A fegyelmi bizottság döntése Kolozsmegye hivatalos köreiben annak ellenére, hogy ellen-

kező határozatra senkinek számíthatott, nagy feltűnést keltett. Allítólag a fegyelmi eljárást a liberális párt kolozsvári csoportja provokálta. Mindenesetre megnyugtató ez az ítélet, melyet egy közigazgatási tisztviselési folyamat kezdeti jelének ítélnék meg.

Valószínű, hogy a fegyelmi bíróság szenzációs határozatát követni fogja a csikszerepai törvényszéknek eljárása is. A prefekturán a döntést nagy megnyugvással fogadták és már is megindultak a kombinációk az új alispán személyére vonatkozólag.

Halálra ítélik a spanyol király merénylőit

Madrid, augusztus 5. Az itteni haditörvényszék ma kezdte meg annak az összeesküvésnek a tárgyalását, amelynek vádlottjai májusban merényletet kíséreltek meg a spanyol király ellen. Az összeesküvés felbujtóit Franciaországba szöktek. Beavatott körök szerint a vádlottakat halálra fogják ítélni.

Döntőbírósság ül össze a kínai ügyben

London, augusztus 5. Az Alsóház mai ülésén a külügyi államtitkár bejelentette, hogy a kormány döntőbírósságot hív össze a kínai ügyben. A bíróságban helyet foglalna több benschülött kínai is. A „Daily Telegraph” értesülése szerint a kínai zendülésekhez a szovjetkormány szállította a municiót.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.

A mai naptár

Augusztus 6-ika, a kulturemberiség történetének egyik legemlékezetesebb napja és emlékezetes napja a zsidóságnak is, ámbar, hogy egészen más értelemben.

1789 augusztus 6-án iktatta alkotmányba a francia alkotmányozó nemzetgyűlés, a francia forradalom legnagyobb és alapvető vívmányát, a sértetlen emberi jogokról szóló törvényt. Ez az alapvető törvény lett szülőanyja mindenek, ami emberi méltóság, polgári és lelkiismereti szabadság, — de nem csak Franciaországban, hanem Európa egész területén. Ami haladás másfél évszázad óta az emberi szabadságjogok terén a kulturemberiség történetében észlelhető volt mind a mai napig, nem egyéb, mint a francia forradalom e nagyszerű kinyilatkoztatásának újra és újra megnyilvánuló energiarezgései. Méltó, hogy az egész emberiség ünnepnapnak érezze ezt a történelmi dátumot, de méltó az is, hogy mi zsidók megkülönböztetett érzésekkel gondoljunk erre a napra.

A francia forradalom előtt, az európai zsidóság helyzete minden képzeletet túlhaladóan szörnyűséges volt. Még azokban az országokban is, ahová a pápák keze nem ért el, ahová nem vöröslött a középkori máglyák rettenetes tüze, a zsidók minden törvényen kívül álló, minden emberi jogtól megfosztott, az állatokkal egyenrangú elnyomogatott páriái voltak a társadalomnak. A zsidó csak külön erre a célra megjelölt helyen lakhatott, a zsidót minden kenyérkereső foglalkozástól eltiltották, nem lehetett ács és nem lehetett cipész és nem lehetett ügyvéd, semmiféle ipart nem űzhetett. földet nem vásárolhatott és voltak országok, ahol kizáróan csak az ócska ruhákkal való házalást engedték meg nekik. Még házasodni sem volt szabad a zsidónak, csak az előre megállapított számban. Érthető, hogy amikor a francia nemzetgyűlésen az emberi jogoknak, a törvény előtti egyenlőségnek nagy kinyilatkoztatása megtörtént, a franciaországi zsidóság megkönnyebbülten lélezett föl és az egész világ zsidósága vágyakozó szemmel nézett Páris felé.

Keserves csalódás várt a zsidóságra, a népszabadság hajnalán. A világ zsidósága és a franciaországi zsidóság csakhamar megtanulta, hogy: lehet szabadság az egész világon, lehet egyenlőség és testvériség az emberek száján és szívében: a zsidó akkor is csak zsidó marad. A nagy francia szabadsághősök alkotmányba iktatták az emberi és polgári szabadságjogokat. Franciaországban minden ember egyenlővé vált a törvény előtt és az egyenlőség alapelve alól nem volt kivétel — csak egy: a zsidó. A zsidó maradt továbbra is az a törvényen kívül álló, polgári jogoktól megfosztott tömeg, aki volt azelőtt. És hosszú harcoknak kellett még elkövetkeznie, amíg a francia forradalom arra a nagyon egyszerűnek látszó következtetésre rá tudott érezni, hogy a szent emberi jogok alól a zsidók sem vétethetnek ki, minthogy — ők is emberek.

Augusztus 6-nak nagy napja nekünk is emlékezetes nap. Szívesen ünnepeljük emlékét, de ebbe az ünneplésbe örökké keserű érzések fognak vegyülni. g. j.

— Tatarescu miniszter kedvezőtlenül nyilatkozik a beszarabiai állapotokról. Bukarestből jelentik: Tatarescu miniszter ma visszatért Beszarabiából. Nyilatkozott az ujságírók-

nak, kiknek és hazafiátlan fektusok részükre.

— Két lalos katasztrófa ben a katonák nagy magas Két utasa, pilóta szénrepülőgép Prágába sereg ujjve

Egyhóna nagyvárad röggyires közoszlásnak in lusiak. Jelen nyomozás meében egy n egy zilahi ad nem sikerült a község te érdekes kérehez Kereke Kerekes a m azóta nyom el otthonát, költözni. A eltűnése és kéri az exhumálás az exhumálás a körösgyir

— Egy tette meg gorába. Bu fővárosba ér világ legnagyobb továbbrepült távirat jelen Dessautól A tette meg. A van és egy s huzódik meg és egy kormá megvásárolta rendez be An

— Görög Bulgáriához kezett magánját mátumszerű elégtételt ké alattvalóért. T kormány és elégtételt nezónában meg szigorú hang

— A vette napir Bukarestből hingtoni iat meghívót és körök élénke a kisebbségi azt a magyar tesült körök és azok, akik solni fogják, ban az orszá tásos alapon kisebbségi p mánykörök s semmi körül oldásához.

— Halál bucaresti tik: A fővá lalos kimen ron a munk közben az esőzés köve hatalmas pá zött, ugy, t tett megkez beomlott fa húzták ki, dig kórházt

— Átus az angol jelentik: S La-Manche nyire az ar volt csolnak reggel 8 ór állás nélkü

Kristály kelmefestő, vegytisztító és gőzmosó-gyár Cluj
Szövőgyárak és kereskedők figyelmébe!
Festünk színtartóan bármilyen színre pamut, gyapju és műselyem fonalat. Fonalfehérités. Kereskedőknek adjusztálva.
Nagybani festésnél árendemény!
Telefon 500

nak, kiknek kijelentette, hogy súlyos visszaéléseket és hazafiatalan cselekedeteket tapasztalt egyes prefektusok részéről. Azonnal gondoskodik helyettesítésükről.

— **Két csehszlovák katonai repülő halálos katasztrófája.** Prágából jelentik: Gbelben a katonai repülőterén egy hadirepülőgép nagy magasságban lángrollobbant és lezuhant. Két utasa, egy repülőszázados és egy főhadnagy-pilóta szenné égett. A vizsgálat megállapította, hogy a benzintartó felrobbant. Ugyanez a repülőgép hozta egy nappal előbb Olmützbe Prágába Sirovy tábornokot, a csehszlovák hadsereg új vezérkari főnökét.

— **Egyhónapos hulla exhumálását kéri a nagyváradi ügyészségtől.** A biharmegyei Körösgyires községben a múlt hónap közepén egy oszlásnak induló férfiholttestre bukkantak a falusiak. Jelentették a csendőrségnek az esetet és a nyomozás megindult kiletének megállapítására. Zsebében egy méreg receptjét találták meg, azonkívül egy zilahi adófizetési cédulát. A személyazonosságát nem sikerült megállapítani és a hullát eltemették a község temetőjében. Most egy hónap múltán érdekes kérelem érkezett a nagyváradi ügyészséghez Kerekes Lajos zilahi kereskedő családjától. Kerekes a múlt hónap 10-én eltűnt hazulról és azóta nyomaveszett. Afeletti elkeseredésében hagyta el otthonát, mert nem tudott saját házába beköltözni. A család összefüggést keres Kerekes eltűnése és a körösgyiresi holttest között és ezért kéri az exhumálást. A vizsgálóbíró ma rendeli el az exhumálást, amely világosságot fog deríteni a körösgyiresi hulla titkára.

— **Egy repülőgép tizenhárom óra alatt tette meg az utat Németországból Angorába.** Budapestről jelentik: Vasárnap a magyar fővárosba érkezett Dessau németországi városból a világ legnagyobb repülőgépe. Rövid megállás után továbbrepült Angorába, ahova, mint egy drótnélküli távirat jelenti, már hétfőn hajnalban eljutott. Dessautól Angoráig az utat tizenhárom óra alatt tette meg. A hatalmas repülőgépnek három motorja van és egy szalon, egy háló és egy étkezőterem húzódik meg a fedélzetén, személyzete két pilótából és egy kormányosból áll. A török kormány állítélag megvásárolta a repülőgépet és rendszeres járatot rendez be Angora—Teherán—Berlin—Páris között.

— **Görögország ultimátumot intézett Bulgáriához.** Bukarestből jelentik: Athénből érkezett magánjelentés szerint a görög kormány ultimátumszerű jegyzéket intézett Szófiába, melyben elégtételt kér Sztenimabosz meggyilkolt görög alattvalóért. Tizenöt napi határidőt ad erre a görög kormány és amennyiben ezen idő alatt megfelelő elégtételt nem kap a görög csapatok öt kilométeres zónában megszállják a bulgár határt. A jegyzék szigorú hangja feltűnést keltett.

— **A washingtoni konferencia felvette napirendjére a kisebbségi kérdést.** Bukarestből jelentik: A kormány megkapta a washingtoni interparlamentáris konferenciáról szóló meghívót és a konferenciának programját. Politikai körök élénken kommentálják, hogy a konferencia a kisebbségi kérdést is felvette programjába és azt a magyar propogandának tulajdonítják. Jól értesült körök szerint a magyar kormány képviselői és azok, akik a kisebbségi kérdést támogatják, javasolni fogják, hogy semleges elnök vezetésével azokban az országokban, ahol kisebbségek laknak, pártiszos alapon összeállított bizottságok alakuljanak a kisebbségi problémák igazságos megoldására. Kormánykörök szerint a kormány nem járul hozzá semmi körülmények között a kérdés ilyen megoldásához.

— **Halálos kimenetelű katasztrófa a bukaresti gyufagyárban.** Bukarestből jelentik: A fővárosi gyufagyárban ma délelőtt halálos kimenetelű katasztrófa történt. Az udvaron a munkások egy mély sáncot ástak. Munka közben az épület egyik fala, valószínűleg a sok esőzés következtében leomlott. A leomlott fal hatalmas pánikot idézett elő a munkások között, úgy, hogy a nagy zűrzavarban alig lehetett megkezdeni a mentési munkálatokat. A beomlott fal romjai alól hat munkás holttestét húzták ki, négy súlyosan sebesült munkást pedig kórházba kellett szállítani.

— **Átusztta a La-Manche-csatornát, de az angol part előtt visszafordult.** Párisból jelentik: Sione francia nőuszó megkísérelte a La-Manche-csatorna átúsztását, de két mérföldnyire az angol parttól kifordult és kénytelen volt csolnakba szállni és visszafordulni. Sione reggel 8 órától este 9 óra negyven percig megállás nélkül uszott.

— **Öt emeletre építik a Magyar Nemzeti Muzeumot.** Budapestről jelentik: A városi tanács elhatározta, hogy a Magyar Nemzeti Muzeum Eszterházy-utca felé eső oldalát ötemeletesre építteti át. Az építkezési munkálatok már legközelebb megkezdődnek.

— **Bukarestben elfogták a sztrichnincsempészt.** Bukarestből jelentik: A fővárosi rendőrség Borcea nevű komiszárja tegnap egy gyanus külsejű egyént tartóztatott le a Calea Grivitzein. Megmotozásakor és a lakásán ma tartott házkutatás alkalmával egy kilogramnyi sztrichnint találtak. Hamis okmányai voltak, melyek Reuter névre voltak kiállítva, amelyen foglalkozásaként pedig gyógyszerész volt feltüntetve. Megállapítást nyert, hogy Scheiningnek hívják és hogy csernovitzi katonaszökevény. Foglalkozása pedig kereskedő, aki strichnincsempézzéssel foglalkozott.

— **Háromévi börtönrre ítélték egy osztrák bankigazgatót.** Bécsből jelentik: Waldech Ottó, az észak-északi bank igazgatóját, vétkes bukás miatt, a bíróság ma háromévi súlyos börtönrre ítélte. Az ítélet Bécs közgazdasági köreiben nagy feltűnést keltett.

— **A Pasteur-intézet egyik betegén kitért a veszéltség.** Vasárnap reggel egy parasztruhás férfit szállítottak be a kolozsvári Pasteur-intézetbe. A beteg, akin már mutatkoztak a veszéltség tünetei, a petrosényi kórházból farkas harapások miatt utalták be a kolozsvári Pasteur-intézetbe. Az új beteg egy elkülönített cellában helyezték el. Az esti órákban azonban a beteg dühöngeni kezdett, szétrombolt a cellájának ajtaját és kitérve a cellából végigrohant a termeken, ahol törni és zuzni kezdett. Az ápolók közül többen dorongokkal és botokkal fellegyverkezve a dühöngő beteg után vetették magukat, hogy azt lecsillapítsák. Hosszas hajszá után a dühöngőt csak úgy sikerült ártalmatlanná tenni, hogy az egyik munkás ütése következtében ájultan esett össze. Az elalélt embert ekkor újra visszavitték a cellába, de már nem lehetett rajta segíteni, mert a dühöngése közben szerzett ütések következtében néhány perc alatt meghalt.

— **Eljegyzés.** Márton Emilia Aranyosgyéres és Márton Lajos Aranyosegerbegy jegyesek.

— **Rendőri hírek.** Koppandi Lajos Piata Cel Mare 4. szám alatti lakos feljelentést tett a rendőrségen ismeretlen tettesek ellen, akik behatoltak a lakásába és onnan különböző dolgokat, összesen 5000 lej értékben elloptak. — Pojul György, a hatodik hadtest őrmestere, feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen, akik lakásáról különböző ruhanevet loptak el. Kára 4500 lej. — Ugyancsak betörők garázdálkodtak Plasch Árpád Szentegyház-utcai lakásán, ahonnan betörők 4 ezer lej értékű ruhaneművel távoztak. — Boer Nicita Kómálaj-utca 17. szám alatti lakos, szintén betörésről tett jelentést a rendőrségen. Elmondotta, hogy lakásáról ismeretlen tettesek 3500 lej értékű különböző holmit vittek el. A rendőrség minden egyes ügyben megindította a nyomozást. Az a gyanu merült fel, hogy az elkövetett ruhalopásokat egy és ugyanazon betörőtársaság számlájára kell felírni és ezért, hogy a jövőben elejét vehessék a betörőtársaság további garázdálkodásának, a legerélyesebb nyomozást vezették be.

* **Mielőtt Palesztinába utazik, el ne felejtse elolvasni Ben Ami „Uj Palesztina” című könyvét.**

— **Felvágta az ereit, mert nem kapott utlevelet Amerikába.** Rimaszombatból jelentik: Egy cipészegéd mindkét kezén felvágta az ereit. Még idejekorán beszállították a kórházba. Azért keseredett el, mert nem kapott utlevelet Amerikába.

— **Súlyos közgazdasági botrány az Egyesült Államokban.** Newyorkból jelentik: Feltűnést keltő botrány tartja néhány nap óta igazlomban az Egyesült Államok közgazdasági köreit. Az „American Metal Compagny” vagyonát a háború kitörésekor, azzal az indoklással, hogy ez német cég, lefoglalták és a vállalat ingóságait és ingatlanait hat és félmillió dollárért értékesítették. A pénzt egy svájci cégnek adták át, amely azt állította, hogy a „Metal” részvénytársaságnak ő a tulajdonosa. Időközben vizsgálat indult meg, amely megállapította, hogy a tranzakció lebonyolítására kirendelt gondnok az eladási ár egy részét megtartotta és abból több ismert amerikai pénzembernek is adott. A nyomozás kiterjedt Svájca és Németországra is. Több letartóztatás várható.

* **Dr. Bíró gyógyszerész átköltözött a Piata Unirii 6. szám alól a Piata Unirii 4. szám alá. (Mátyás Király-tér 4.)**

— **Görögországban szigorúan büntetik az öngyilkosságot.** Athénből jelentik: A kormány új rendelete, amely büntetéssel sújtja az öngyilkosokat, most lépett életbe és pénteken alkalmazta először. Egy rendőr észrevette, hogy egy eltesebb férfi föbe akarja löni magát. Még idejében ott termett, megakadályozta és letartóztatta. Az illető ismert nevű töképezés és híres hazárdjátékos. A rendőrségen azzal mentegedőzött, hogy egész vagyonát eljátszotta.

— **Két játékkaszinó lesz Magyarországon.** Budapestről jelentik: A minisztertanács a soproni játékkaszinó felállítását mellett döntött. Hír szerint a magyar kormány ezenkívül engedélyt fog adni egy budapesti játékkaszinó felállítására is.

— **Először a tisztviselők hadikárait fizetik ki.** Bukarestből jelentik: A hadikártalanítási bizottság tegnap ülést tartott, melyen elhatározták, hogy a kártalanításra előirányzott összegből első sorban azon kárt szenvedett tisztviselőket kártalanítják, akik 1916 augusztus 16-ik napján az állam szolgálatában állottak. A kategóriába belesznek az azóta nyugdíjazottak is. A hadsziaterezen tönkrement javakért először az árvékat és özvegyeket segítéyzik és erre a célra külön 20 milliót irányoztak elő. A rendelet végrehajtásával a pénzügyigazgatóságokat biztáák meg.

* **Ex libris. (Edition Lepage).** Néhány hónap óta rendkívül értékes tájékoztató folyóirat jelenik jelenik meg az „Ex libris”, címmel Kolozsváron. Ez a folyóirat közli mindazoknak az irodalmi és technikai könyveknek tartalmát, amelyek a magyar, román, francia, német és angol könyvpiacra megjelennek. Szinte nélkülözhetetlen utmutató ez a felsorolás mindazok számára, akik az „intelligens” jelzőre igényt akarnak tartani. Az „Ex libris” legújabb kettős száma most hagyta el a sajtót és többszáz új könyvről közöl ismertetést.

— **A mezőgazdasági kamarai választások és a Magyar Párt.** Bukarestből jelentik: A „Dimineata” értesülése szerint Brassóba érkezett az Averescu-féle néppárt egy négytagú bizottsága, hogy érintkezésbe lépjen a Magyar Párt vezetőivel a közeledő mezőgazdasági kamarai választások ügyében. A lap arról is tud, hogy a Magyar Pártnak vezetői Brassóban adtak találkozót a néppárt delegációjának. Két napja folynak a tanácskozások, melynek eredményeképpen elhatározták, hogy a mezőgazdasági kamarai választásokon a Magyar Párt és Néppárt közös jelölőlistát állít fel. A Magyar párt vezetősége kijelentette, hogy a hirre vonatkozólag semmit sem tud.

Dr. COSMUTZA szanatóriuma

Cluj-Kolozsvár, Fellegvár.

Klimatikus gyógyhely légköszervi betegek számára. Diétás szanatórium cukorbeteg, vesebajosok, köszvényesek részére. Vizgyógyintézet, elektromos kezelés. Naponta hétszer étkezés, állandó orvosi felügyelet. Napi ellátás 850 lej. Orthodox konyha.

Nagy

harisnyavásár

melyez leszállított áraknál.

Kötött harisnya minden színben	25
Flohr-harisnya minden színben	53
Muszlín harisnya dival minden színben	69
Cérna-muszlín minden színben	98
Selyemfátyol harisnyák minden színben	125

BLATT

FÖTBR 18

Divatkötényekben és kötöttáruokban áriási választék! A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

EK

rdélyi és bánáti zsidó

és dr. Márton Ernő
pra 85 lei, negyedévre
egész évre 850 lei.

aptár

ulturemberiség törté-
zetesebb napja és
óságának is, ámbar,
részen más értelemben.
ugusztus 6-án iktatta
nyha a francia alkot-
nemzetgyűlés, a
forradalom legnagyobb
víványát, a sért-
emberi jogokról szóló
szülőanyja minden-
mi emberi méltóság,
és lelkiismereti sza-
Franciaországban,
ületén. Ami haladás
emberi szabadságjogok
történetében észlelhető
nem egyéb, mint a
yszerű kinyilatkozta-
egnyilvánuló energia-
egész emberiség ün-
történelmi dátumot, de
dők megkülönböztetett
re a napra.

m előtt, az európai
képzeletet túlhaladón
azokban az országok-
eze nem ért el, ahová
ri máglyák rettenetes
törvényen kívül álló,
megfosztott, az ál-
nyomorgatót páriái
A zsidó csak külön
ilyen lakhatott, a zsidót
elalkozástól eltiltották,
lehetett cipész és nem
le ipart nem űzhetett.
és voltak országok,
ácska ruhákkal való
nekik. Még házasodni
ak, csak az előre meg-
hető, hogy amikor a
az emberi jogoknak, a
nek nagy kinyilatkoz-
franciaországi zsidóság
tett föl és az egész vi-
szemmel nézett Pá-

rt a zsidóságra, a nép-
világ zsidósága és a
csakhamar megtanulta,
az egész világon, lehet
ég az emberek száján
kor is csak zsidó ma-
szabadsághősök alkot-
eri és polgári szabad-
szágban minden ember
y előtt és az egyenlő-
olt kivétel — csak
paradt továbbra is az a
lgári jogoktól megfosz-
lött. Es hosszú harcok-
keznie, amíg a francia
on egyszerűnek látszó
tt érezni, hogy a szent
ók sem vétethetnek ki,
erek.

nagy napja nekünk is
en ünnepeljük emlékét,
örökké keserű érzések
g. j.

hiszter kedvezőtlenül
biai állapotokról. Bu-
escu miniszter ma vissza-
nyilatkozott az újságról.

ár Cluj
Telefon
y/500

KÖZGAZDASÁG

Leszállították a gabonaszállítmányok vámilletékét Sikerrel járt a gabonakereskedők szövetségének akciója

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Amint már többször megírta az Uj Kelet, a romániai gabonakereskedők szövetsége több ízben felterjesztéssel élt a pénzügyminisztérium vámosztályának tulszigoru rendeletei ellen. A gabonakereskedők szövetsége legutóbb memorandumban fejtette ki a gabonavámolás igazságtalanságait. A memorandum többek között rámutatott arra, hogy a vámolás mai rendszere már azért is helytelen, mert a sleppékbe rakott gabonamű több ideig várakozni kénytelen az elszállításig, mialatt apadása van. Ha egy sleppbe például 200 vagon gabonát raknak be, ez megtakarítva, legalább is 1 százalékot veszít súlyából. Ezzel szemben a vámot mégis 200 vagon után kénytelenek fizetni a kereskedők.

A pénzügyminiszter tekintetbe vette a ke-

reskedők kérésének jogosultságát és a gabonakereskedők kérésének a következőkben tett eleget: Azon gabonaszállítmányok, melyek a sleppéken érintetlen olomzárral érkeznek meg, 1 százalékos vámkedvezményben részesülnek, ha a berakás 3 hónapon belül történt. Azon szállítmányok, mely a berakás után 6 hónapig állottak, 1 és félszázalékos kedvezményben részesülnek. Azon szállítmányok, melyek 6 hónapnál tovább állottak berakva, 2 százalékos vámkedvezményben részesülnek. A pénzügyminiszter az engedmények megadását azzal indokolja, hogy a gabonaművek a be- és kirakodásnál, a portmentés és a szárazság következtében veszít eredeti súlyából. A gabonakereskedők nagy megelégedéssel vették tudomásul a pénzügyminiszter rendelkezéseit.

szétoztani. A rendeletre a szérumokkal való visszaélések miatt volt szükség.

¶ **Bukarestben életbelépett az új kenyérrezsim.** Bukarestből jelentik: A fővárosban ma érvénybelépett az új kenyérrezsim, mely szerint a kenyérrák a következők: A barnakenyér kilogramja 10, a főzöliszből készült kenyéré 12 lej. A regátban szokásos 700 grammos fehérpó ára 12 lej.

¶ **Elhalasztották a mezőgazdasági kamarai választásokat.** Bukarestből jelentik: Jól informált politikai körök szerint az augusztus 25-re kitűzött mezőgazdasági kamarai választásokat elhalasztják. Az elhalasztásra az adott okot, hogy a vidékről beérkezett jelentések nem nagyon kedvezőnek tüntetik fel a választásokkal kapcsolatos liberális kilátásokat. A hírt a „Lupta” közli.

¶ **A kormány megegyezett az Armstrong-céggel.** Bukarestből jelentik: A kincstár és az Armstrong-cég között fennálló konfliktus valószínűleg elsimul és így a per lefolytatására nem kerül sor. A kormány ugyanis javaslatot tett az Armstrong-cégnek, hogy hajlandó vele új szerződést kötni a repülőgépek szállítására abban az esetben, ha a cég lemond a régi szerződésben rája vonatkozó tételekről. Értesülésünk szerint az Armstrong-cég a kormány ajánlatát elfogadta.

¶ **A Gyáriparosok Szövetsége akciót indít a vámmizériák enyhítésére.** Az állandósult és szinte minden szabad kereskedelmi mozgást meggátló vámmizériák enyhítése céljából a Gyáriparosok Szövetségének kolozsvári szekciója elhatározta, hogy akciót indít egy vámszakértői bizottság felállítására érdekében, mely Kolozsváron székelne s vitás vámesetekben döntést hozna. A Gyáriparosok és Munkaadók Szövetsége ekként a szakértői bizottság decentralizálását óhajtja elérni. A szövetség az UGIR központja útján beadványt intézett a pénzügyminisztériumhoz ebben a kérdésben és remény van rá, hogy ezáltal sikerülni fog a vámmizériákat legalább részben megszüntetni.

¶ **Kitűnő a dohánytermés.** Bukarestből jelentik: Hivatalos jelentések szerint az ország területén a dohánytermés az idén rendkívül jó volt, ugyennyiségileg, mint minőségileg és körülbelül 22 millió kilogramot tesz ki. Ebből több, mint 3 millió kilogram a felesleg, ami exportra kerül. Az egész mennyiséget valószínűleg Lengyelországba viszik, ahol a romániai dohány iránt nagy kereslet nyilvánul meg. A lemergi kiállításán a temesvári dohánygyár is részt vesz és gyártmányait egy külön pavillonban mutatja be. A kiállításán a temesvári dohánygyár fölös termelése teljes egészében eladásra kerül. Hogy a gyártmányoknak minél nagyobb reklámot csináljanak, a kiállítás számára speciális szivarokat fognak készíteni.

¶ **Magánosoknak tilos külföldi szérumot behozni.** Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium a közegészségügyi minisztériummal egyetértésben körendeletet küldött a vámmhatóságokhoz, melyben felhívja figyelmüket arra, hogy a mai naptól kezdődőleg a szérumok külföldről való behozatal magánosok részéről tilos. A már utnak indított szérumokat sem szabad az országba beengedni, hanem az expedialó címére vissza kell küldeni. Értesülésünk szerint a szérumokat ezután csakis az egészségügyi minisztérium szerezheti be külföldön és az fogja az itteni gyógyezertárak között

SPORT

Szenzációs Hakoah-győzelem Kovnóban

Hakoah - Kovnó válogatott 11:0 (4:0)
A Hakoah formája tetőpontján

Kovnából táviratozzák: A bécsi zsidó csapat tegnap délután Kovnóban játszotta le turájának 14-ik mérkőzését Kovnó város válogatottjai ellen. A formája tetőpontján lévő vendégcsapat a 10.000 főnyi közönség lelkes ünneplése mellett brilliáns játék után 11:0 arányu megsemmisítő győzelmet aratott. Eisenhoffer 4 Häusler 4. Schwartz, Wortmann és Grünwald 1-1 góllal terhelték meg a kovnoi csapat hálóját.

Aradon játszik le az országos bajnokság döntőjét. A futballszövetség központi bizottsága a Kinizsi és az UCASP között vasárnap eldöntésre kerülő országos bajnoki döntőmérkőzés színhelyül Aradot jelölte meg. A nagyfontosságú mérkőzés vezetésére az országos birótestület Nagy Lajost, a kiváló bírót delegálta.

KAC-Viktória. A két csapat ma délután tréning-mérkőzést játszik a városi sporttelepen. A nyári ugorkaszezon hattyudala előreláthatólag nagy közönséget fog vonzani.

A TAC két napon vendégszerepel Kolozsváron. A nagy játékerőt képviselő temesvári csapat augusztus 15 és 16-ikán, szombaton és vasárnap Kolozsváron vendégszerepel. Ellenfelei a Victoria és a Haggibbor csapatai lesznek. A két nívónak ígérkező meccs iránt, amelyek a friss lendülettel meginduló őszi kampány nyitányát képezik egyuttal, — máris nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Női futballbíró. Ezt a szenzációt — bármily hihetetlennek is tűnnek — nem Amerikából, az excentricitások hazájából keltezi a táviró. Oroszországban történt meg ez a kuriózus eset — minden valószínűség szerint a lejtőre állított futballsport szanálására megindított mozgalom elő lépéseként. Mert, kérem szépen, ugy-e mindnyájan éreztük már hosszú idők óta, hogy a futballmérkőzésekből hiányzik valami. A futball nívója meglehetősen visszaesett, a játéktudást helyettesítő durvaságok, amelyek megfékezésére férfi-futballbíráink nem bizonyultak alkalmasnak, lassanként egyhanguvá váltak. Ugy éreztük, hogy nincs színük, nincs speciális, érdekességet szolgáltató izük ezeknek a futballmérkőzéseknek.

Hát most már azután segítve van. A szociális kiegyenlítettégek hazája, Szovjet-Oroszország segít a bajon. Moszkvából jelentik, hogy egy női futballbírójelölt sikerrel letette a vizsgát és elnyerte képesítését. Hogy erre a gondolatra mi nem jöttünk hamarabb rá! Cherchez la femme! A Nő majd gondoskodni fog a játékosok testi épségét biztosító fegyelméről a pályákon. És majd színről és érdekességről is gondoskodni fog. A futballsport jövőjéért aggodókat megnyugtattuk. A labdarúgó sport szanálását elvégzik immár a nők. „X. Y.-né nagys. asszony bubifrizurával és legújabb kreációju toalettblen közmegeledésre bíraskodott...” Most már minden rendben van...

¶ **Bécs 27-15—27-25, Prága 5-73—5-76, Budapest 360-365, Páris 9-18—9-25, Zürich 37-60—37-70, Newyork 193-00—193-50, London 940—945, Milánó 7-10—7-15.**

¶ **Zürich. Zárlat:** Berlin 122-62, Amsterdam 207-00, Newyork 515-00, London 2501-00, Páris 2425-00, Milánó 1875-00, Prága 1527-50, Budapest 72-50, Belgrád 932-50, Bukarest 270-00—270-00, Varsó 96-50, Bécs 72-47.

¶ **Bukarest. Devizák:** Páris 9-10, Berlin —, London 933, Newyork 192-00, Milánó 7-03, Zürich 37-30, Bécs 27-20, Prága 5-70, Budapest —.

¶ **Bukarest. Valuták:** Napoleon 740, német márka 46 00, leva 1-38, török lira 106, font sterling 930, francia frank 9-90, svájci frank 37-00, olasz lira 7-30, drachma 3-20, dinár 350, dollár 192-50, lengyel forint 37-00, osztrák shilling 23-00, magyar korona 27-00, cseh korona 5-90, belga frank —, holland forint —.

¶ **Fundatia Culturala „Principele Carol”**

¶ **SZINKÖR-MOZGÓ**

¶ **Szerda és csütörtök, aug. 5 és 6:**
Hotel Potemkin vagy az Utolsó óra.
Dráma 6 f. v. n. s. b. n. Jean Angelo világhírű francia művésza fő szerepben. A temesvári Filamentral sz. n. z. c. i. o. s. u. j. d. n. s. a. g. a.

¶ **A kis életmentő. 2 felvonásban.**
Vígjáték, a csodagyerek Baby Peggy alakításával
Katonazene Előadók kezdte Katonazene 5, 7 és 9 órakor

¶ **Jón nők ellensége Jón**

Ha művészi kiváló fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát
Marosvásárhelyre és tekintse
SZÉKELY ES RÉTI

RENDELVEZÉS BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butorieremelt, szertalások furnizáskéségeiket legolcsóbban itt szerezhetik be

Zsák
Ponyva
Mindennemű célokra
legelőnyösebben beszerzhető
Albala Izsó
Timisoara

Piata Traian No 2

Nagyon olcsó száraz vegyi ruhatisztítás CZINK, Cluj

Ola

nő v

Princz

Rador 2418

Ügyeljünk

RUDOLF MOSS

aranyér el

mert szer. Eg

Minden fájd

gyógyítja a

Crtalmas a

este egy kup

Minden pal

RAKTÁR.F.H

Kedv

fén

1. A leg

Prime

de Ha

COTTEBAGN

3

Olajmalmosok figgelmébe!

Az augusztus 1-én megnyílt **aradi árumintavásáron saját pavillonunkban** mutatjuk be két évtizedes tapasztalataink alapján készített és a **gyakorlatban különösen bevált**

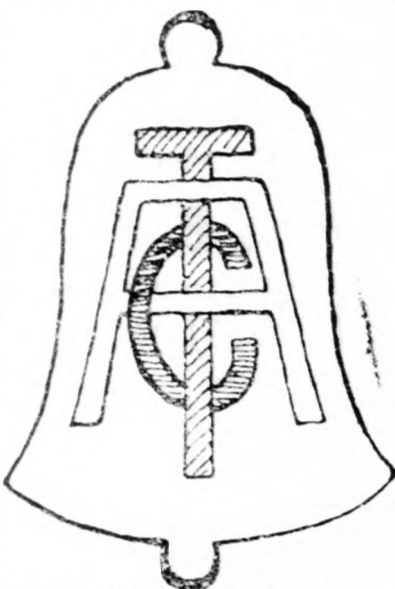
nővéngolajgyártási gépeinket,

melyre az érdeklődőket ezennel van szerencsénk meghívni.

Princz testvérek vasöntöde és géppár r.-t. Szatmár.

A kiállításra utazók 75% os vasuti díjkedvezményben részesülnek. — A kiállítás tartama: augusztus 1-től augusztus 15-ig.

Hador 2418

Ügyeljünk e védjegyre

Tacamul

ezüstárgyár CLUJ

Str. Av. am Janca 3
[v. Petőfi-utca]

Gyárt:

**Evőeszközöket,
Szervizeket,
Disztárgyakat**
stb.

Csak
viszonteladókpa!

Telefon Nr. 482.

קאנקורו

בקה "מאשנאד" מבקשים ש"ב מומחה יהיה לו קול ערב — הוין מזה יבוקש בעל תפילה שיתפלל מוסף ביום הקדושים הבעל"ש תשלומן לפי השואה. לנסון יבא רק הנקרא.

יוסף פ"שער
פ"אזעכ.

Comunitatea izraelita, Brasov.

41-1925 sz

Pályázat

A brasovi con.r. izr. hitközség pályázatos hirdet **metsző-előimádkozói állásra**. Megkivánta ik, hogy pályázó szigorúan vallásos, kifogástalan életű, teljesen megbízható és szakképzett legyen; az utóbbi 3 megfelelő rabbi által kiállított képesítő-okmánynyal ter ozik igazolni. A kérvényhez csatolandók a családi állapotot, életkort és eddigi működését igazoló okmányok. Javadalmazás megállapodás szerint. Utiköltés csak a meghívottnak térítettik meg. Pályázati határidő f. 6. augusztus 25. Kérvények a hitközség elnökségéhez intézendők. Brasov, 1925 aug. 3.

Elnökség.

Fogad ragyogni fog, mint a nap-sugár,

Ha Farmodont fogkrémet használsz Aladár.

Aranyér

ANISOL

Aranyér ellen több mint 25 éve a legjobban elismert szer. Egyszeru alkalmazás, biztos siker. — Minden fájdalmat azonnal megszüntet és meggyógyítja a gyulad, sebes és vérző helyeket. — Ártalmatlan alkotórészekből mentes. Reggel és este egy kupocskát lesz a végbélbe bevezetve. Minden patikában és drogériában kapható. —
RAKTÁR **F.H. MEES** CALEA-GRIVITEI 61
BUKÁREST

Kedvező vételnapok. Julius 10—aug. 10.

nagy tétel

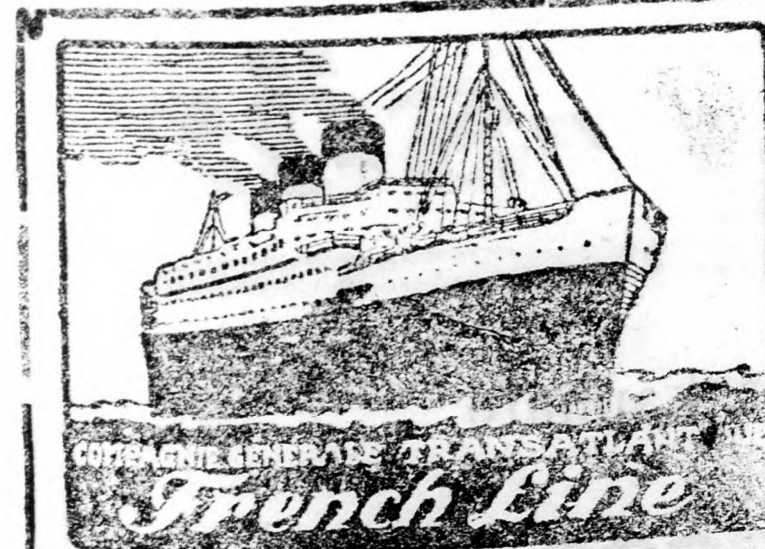
férfi, fiu és gyermekruha

kerül eladásra, rendkívül előnyös áron. **Kizárólag ab raktár.**
Nézzé meg készletünket! Ktfizetők. — Elsőrendű és középminőség!

1. A legkiválóbb szabás.
2. A legjobb kidolgozás.
3. A legújabb fazonok.
4. A legmegfelelőbb hozzávalók.

G a z d a g v á l a s z t ó k !

**Prima Fabrica Ceho-Slovacă Pentru Confectiuni
de Haine Barbatesti, Strada Berzel 94-96. Bucuresti.**

Luxusutazás — Gyorsutvonalak a francia kikötőkből:

**New-York — Canada
Cuba — Mexiko
Venezuela - Haiti - Antillák
Marocco - Algír - Tunisz**
és más kikötőkbe.

Információkkal és jegyekkel szolgál:
"SARNIA" S. A. Bucurest.
Pasagiul Comédia
Távíratcim: Transatbuc.
Rador 259

דער יאהרצייט דעם הרב הצדיק ר' זאב
מבאנפֿהינצן זעל ווירד זיין כ"א לחודש אב
יום ד' פרשת ראה. מנהלי דהברא קדושה

Gabella-jegyek tekerosekben, Róvész E.nő
nyomdatásemében Targu-Mures, megrendelhetők.

Zsidó irodalom

Giszkalay: Uj proféciaik	85
" A titok	15
" Támár.....	70
" Goldschmidt: Egy zsidósors	140
" Jönni fog még ..	120
Csirikov: A zsidók (Dráma)	25
Raab: Mayer Litvák unokája	52
Müller: A cionizmus ABC-je	20
Dr. Richtmann: Orthodoxia és cionizmus	30
Dr. Simon: Hova vezet a zsidók útja	35
BEN AMI: Uj Palesztina 100	
Schnitzler: Elza kisasszony (Egy zsidóleány története)	132
P. Benoit: A táncosnő (Egy zsidó leány regénye)	132
Lacratelle: Silbermann (Egy zsidó-fiu története)	80
Zangwill: Az üvegcsiszoló	55
Schalom Asch: Fiatalok	55
Ujvári: A cédrusfa Aaliaja	30
Bernstein: A cionizmus	55
Herzl: Zsidó állam (Dr. Schönfeld fordítása)	55

Kaphatók az

Uj Kelet könyvostályában,
utánvételt vagy a pénz előzetes beküldése mellett

Tennisz nadrág,

lüster sacco, vászon ruhák

Neumann N.

szég

Cluj, Piata Unirii No 14.

Olesó könyvek

Kaphatók az Uj Kelet könyvostályában.

Wells: A gyémántsináló	20
B. Tristan: Államtitok	20
Dickens: Vázlatok	20
" Karácsonyi ének	20
" A kosztosház	20
Tóth Béla: Török historiák	20
Lengyel elbeszélők	20
Carlyle: A gyémánt nyaklánc	20
Turgenyev: A diadalmas szerelem	20
Zangwil: A matrásir	20
Korrlenko: A makár álma	20
Philippe: Perdrix Apó	20
Staeppovle: Csendes moesarak	20
Kuprin: Ribnykov kapitány	20
Musset: Az éjszakai	20
France: Elbeszélések	20
Areubasev: A demon	20
Maupassant: Péter és János	20
Pain: Lélekesere	20
Bárony: Szól a puska	24
Karinthy: Legenda	24
Erdélyi szász népmesék	20
Román népmesék	20

